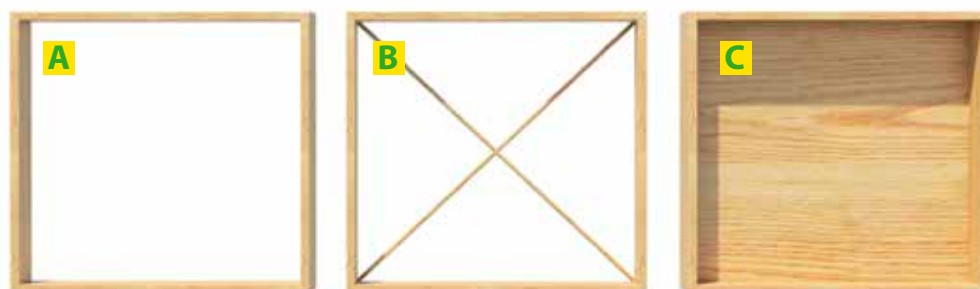

Tømrerens BEDSTE TIPS

Den professionelle håndværker får alt til at se legende let ud, mens vi andre ofte må se på med misundelse i blikket. Men ofte handler det alene om at kunne de rette tips og tricks. Her har vi samlet tømrerens favoritter.

1 En firkantet ramme er en ustabil konstruktion. Men kryds eller plader gør den bomstærk

Når du udelukkende bygger med vinkelrette samlinger, bliver konstruktionen et parallelogram (A). En sådan konstruktion er ustabil og let at vælte og skal derfor altid **stives af med et kryds af træ, stålband eller wire (B)**. Hvis konstruktionen beklædes med plader (C), kan du undvære krydsafstivningen, fordi pladens såkaldte "skivevirkning" giver den nødvendige afstivning.

2 Kom i niveau med lasker

Når du skal lægge nyt gulv eller nyt tag, er bjælker og spær sjældent i samme niveau. I stedet for at rette på det gamle tømmer kan du sætte lasker i form af kraftige brædder på siden af spær eller bjælker. Retter du laskerne ind efter en snor, der sidder fast i begge ender af konstruktionen, får du et helt plant underlag til din nye konstruktion.

Det er de små, smarte tricks, der gør det lidt lettere at være selv-mand m/k. Og her kan vi lære af håndværkerne. For når de professionelle håndværkere kan jonglere med brædder og boremaskine og kan klare det hele på den halve tid, så er det ikke kun uddannelse og erfaring, men også de små fif, der spiller ind.

Og når håndværkerne kan, så er det naturligvis dem, vi må lokke til at løfte sløret for deres hemmeligheder.

Vi har spurgt nogle af vores mest erfarne håndværkere om

deres bedste tømrertricks. Tricks, der gør dagligdagen lettere, og generel viden, som er god at have, når terrassen skal skrues sammen, eller det nye køkkenbord skal skæres til.

Hvad gør man, fx hvis vindskedernes samling gaber, eller når melaminet på de nye hylder flosser under rundsavsklingen? Og er der ikke en nemmere måde at få det nye gulv til at passe ind under dørenes indfatninger på uden at afmontere alle indfatningerne og skære dem til enkeltvis?

Se eksperternes løsning på disse 3 og 47 andre udfordringer.

UNDGÅ AT FLOSSE TRÆET

For at undgå, at træet flosser, kan du skære et par millimeter ned i emnet, før du saver igennem. Stil dybden på rundsavens klinge, så den netop bryder materialet og markerer snittet, mens du trækker den baglæns, klar til at skære igennem.

3

4 Lav selv propperne til at lukke hullet i gulvet

Du kan godt lappe et hul i gulvet med en stump af en rundstok. Men reparationen bliver tydelig, fordi fibre vender den forkerte vej. Med et propbor og et tilhørende hulbor kan du lave en reparation, hvor fibre vender samme vej som i gulvet. Samtidig kan du udvælge et punkt på det stykke træ, du laver proppen af, hvor åretegningen ligner det område, du lapper. Det bliver næsten usynligt.

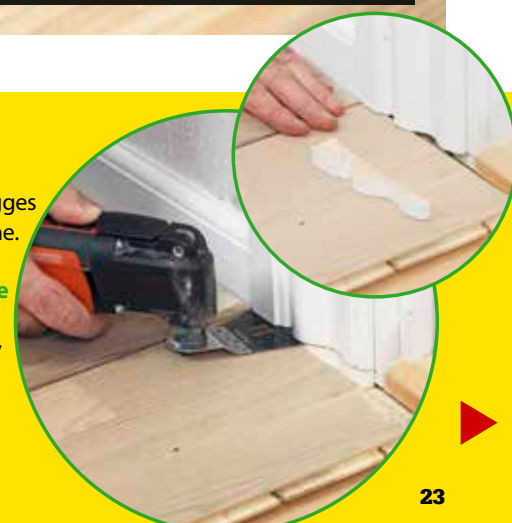
5. MÆRK OP TIL SMIG

Hvis to lister eller brædder skal mødes i en smig, kan du lægge dem ind over hinanden i den ønskede vinkel og mærke kanten af begge emner op lige der, hvor de krydser hinanden. Forbind stregerne, og sav efter opstregningen.

6. LÆG GULVET PÆNT

Et svømmende gulv, lagt oven på det gamle, skal lægges ind under dørindfatningerne. Men du behøver ikke at afmontere indfatningerne for at korte dem af. Med en multiskærer eller en listesav lagt oven på et stykke af det nye gulv kan du skære indfatningerne til.

7 Giv savklingen frit løb og sav uden besvær

Lange snit, specielt på langs af træets årer, resulterer tit i, at træet klemmer omkring savbladet eller klingens, så du skal bruge flere og flere kræfter, samtidig med at retningen bliver svær at styre.

Ved at sætte en kile i savsporet får klingens frit løb. Det sparer på kræfterne og giver plads til at følge opmærkningen præcist. Det er samme princip som en spaltekniv monteret på fx en rundsav.

TRÆK FRA TOMMESTOK
Når du måler op og fx skal trække 12 centimeter fra 183 centimeter, får du et tredje tal, 171, at holde styr på. Hvis du i stedet placerer tommestokken på 12 i stedet for 0 og måler de oprindelige 183 centimeter ud, får du samme resultat, men minimerer risikoen for dumme regnefejl. **8**

11 Led vandet væk fra endetræet

På lodrette udvendige beklædninger, fx et plankeværk, vil regnvandet løbe ned ad træet og samle sig i bunden af brædderne. Det er derfor en god idé at skære den nederste ende skrå.

Det skrå snit fungerer som en vandnæse, der får det vand, som løber ned ad beklædningen, til at dryppe af, så du undgår, at det trækker op i endetræet og på længere sigt får træet til at rådne.

15. SÆT DØREN SKÆVT

Er en dør meget tung, vil den vride karmen lidt og komme til at "hænge".

Lad hængesiden hælde en smule bagover, når du monterer karmen. Så vil den tunge dør rette karmen op, så den ender i lod.

16. LANGE SKRUE

En skrues længde skal passe til det, du skrues i.

En skrue skal være mindst dobbelt så lang som det emne, den skal fæstne. Hvis skruen skal spændes fast i endetræ, skal den være mindst tre gange så lang som emnet.

17. PLANLÆG GULVET

Når du skal lægge gulv, er det lettere at komme omkring et rør, hvis røret rammer lige i en samling. **Tag højde for radiatorrørets placering, allerede når du skærer det første bræt til.** Mål dig frem, og start lægningen, så du rammer med en samling lige ved røret. Så skærer du blot et hul i brædderne, som gulvet så kan samles om.

9 Vent med at korte af

Når du lægger brædder på terrassen eller beklæder gavlen, er det en fordel at lade enderne af brædderne stikke ud uden at korte dem af i den rette længde. **Når alle brædder er på plads, kan du fore rundsaven langs et land og skære alle bræddeenderne af på en gang.** Det går stærkere, og så er du sikker på, at alle brædder får samme længde, og at kanten bliver helt lige.

10 Vend beslaget den rette vej

Nogle beslag, særligt vinkler, har hullerne placeret forskelligt i de to flige (sider), og det er vigtigt at vende beslaget rigtigt. I den ene flig er hullerne placeret længere væk fra bukket end i den anden. Når du støder to stykker træ op mod hinanden til en samling, vil den ene side af samlingen være endetræ. **De asymmetriske vinkler vendes, så hullerne, og dermed skruerne, kommer længst muligt væk fra endetræet.** Så får du den stærkest mulige samling.

12 Dækbræt beskytter

På toppen af hegnet, kanten af vindskederne og andre steder, hvor kanter og ender vender opad, er træet udsat for regn, sne, is, frost og ikke mindst sol. **Ved at sætte et dækbræt på overkant- eller endetræ kan du beskytte træet** og forlænge levetiden væsentligt. Dækbrættet skiftes, når det trænger.

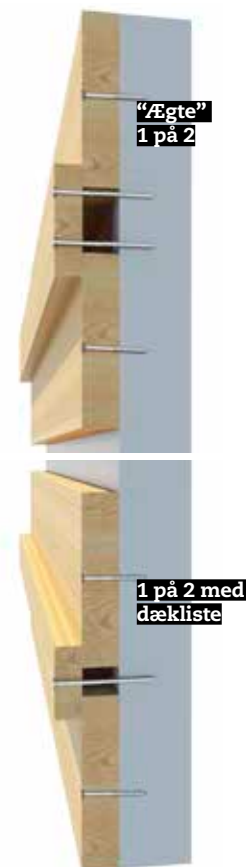

13 En skånsom hammer

Det er vigtigt, at en inddækning slutter tæt til taget. En almindelig hammers skarpe kanter duer ikke, når inddækningen skal formes til tagets buede, runde og bølgede former. **En pose med sand banker skånsomt og effektivt.** Når du banker posen mod inddækningen, former sandet sig efter underlaget og får effektivt passet inddækningen til tagets profil.

14 Sæt skruen helt rigtigt

Når du laver et hegn eller en anden beklædning ved at sætte brædder forskudt uden på hinanden, en såkaldt en på to-konstruktion, er det vigtigt, at du placerer skruer eller søm rigtigt. **Skruerne eller sømmene i det yderste lag må ikke gå igennem de bagvedliggende brædder.** Gør de det, kan brædderne ikke arbejde i forhold til hinanden, og så vil træet flække, når beklædningen udvider sig og trækker sig sammen, i takt med at luftfugtigheden ændrer sig. Derfor skal de nederste brædder skrues eller sømmes for sig med kun een skrue, og de øverste skal sættes fast med skruer eller søm, der går ned i mellemrummet mellem de nederste brædder.

18. HOLD PÅ ISOLERINGEN

Isolering under et gulv er ofte holdt oppe med ståltråd. Men **ståltråden støtter kun isoleringsmaterialet på få punkter**, og med tiden vil isoleringen begynde at hænge. Sætter du i stedet tynde træplader under, holder du meget bedre fast på isoleringen.

19. BYG SNORLIGE

Et snorslag er et hurtigt og præcist værktøj, når du skal mærke op over større afstande. **Når snoren strammes op, viser den den lige vej** mellem to punkter. Giver du den et lille svirp, efterlader snoren en kridtstreg, du kan arbejde videre efter.

20. LAV SOLIDE DYVLER

Med hjemmelavede dyvler af 20 cm lange stykker rundstok kan du **samle selv kraftigt tømmer uden grimme skruer og beslag.** Bor to huller gennem begge emner, smør rundstokkene med pu-lim, og slå dem i.

RET SOKLEN IND

En sokkel under køkken-skabene kan godt være en smule skæv, uden at det ses. Men for enden, hvor soklen skal flugte med en skabs-side, skal den være lige. Det er pænest, hvis den følger skabets måske ikke helt vinkelrette side, så drop vinklen, og streg op efter skabssiden.

21

22 Sav en tæt samling

Hvis en samling ikke er helt tæt, fx hvis vindskederne ikke lukker helt tæt, hvor de mødes i kappen, kan du hæfte dem med et par skruer og give samlingen et snit med fukssvansen. Er et enkelt snit ikke nok, kan du rykke brædderne sammen efter første snit og skære igen. **Når de to skrå ender er parallelle og samlingen dermed tæt, rykkes brædderne helt sammen** og gøres endeligt fast.

23 Sav melaminet over inden du deler pladen

Er en træplade beklædt med melamin, skal du ikke blot skære pladen over med et snit. Når du skærer helt igennem, kommer savens tænder vinkelret op under melaminet, og der er stor risiko for, at saven slår små skaller af kanten. **Stil i stedet saven, så den kun lige akkurat når igennem det tynde lag kunststof, og skær så pladen helt igennem uden hak i overfladen.**

30. MÅL PRÆCIST OP

Når du skal lave gulv, sætte loft op eller lægge fliser på terrassen, er det en god idé at etablere et måleplan: **en række punkter eller snore, som ligger i præcis samme højde.** Måleplanet bruges som et fast og ens udgangspunkt for al øvrig opmåling under arbejdet. Med kryds-, rotorlaser eller slangevaterpas kan du etablere et præcist måleplan.

31. SKIFT KOEN UD

En ko er en fast afstandsklods, som bruges, når man fx fordeler lægterne på taget eller brædderne på hegnet. Det giver samme afstand i mellemrummene. Men lægter og brædder er sjældent helt ens, så målet skrider mere og mere for hvert mellemrum. **Streg i stedet bræddernes placering ind på en lang liste, og overfør målene til hver eller hver anden revle.**

32. BUKKEDESØM HOLDER

Du kan godt slå søm i gasbeton eller mørtelfugen. Men slår du det helt lige ind, holder det ikke særlig godt fast. **Buk i stedet sømmet en smule,** efterhånden som du banker det i, så det slår et sving inde i muren og får et langt bedre greb.

24 En smart isolering

En dampspærre skal sidde på den varme side af isoleringen, altså indvendigt. Men **reglerne tillader, at 1/3 af den samlede isolering placeres indenfor**. Det betyder, at du fx kan efterisolere med 50 mm inden for den eksisterende dampspærre, hvis der er 100 mm udenfor. Et lag isolering inden for dampspærren giver mulighed for at trække kabler, etablere kontakter og skrue skruer i væggen uden at bryde dampspærren.

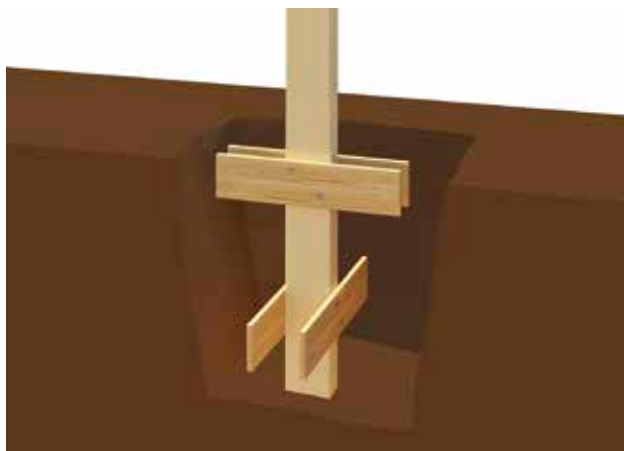
25 Flet dit eget plankeværk

Du kan lave dit eget, **billige flet-hegn af billige, tynde brædder** i stedet for at lave et hegn, hvor brædderne sidder i et lag oven over hinanden. Det flettede hegn lukker af for nysgerrige blikke, men lader vinden passere.

26 Brug papir til limen

Trælím er tyktflydende og svært at få ned i en smal revne, fx når du vil lime flækket træ. **Brug et stykke papir som spartel til at føre limen ned i sprækken** og få samlingen tæt.

27 Byg et jordanker og få styr på stolpen i den løse jord

Løs, let og sandet jord giver ikke tilstrækkeligt hold på en nedgravet stolpe. Men hvis du helst er fri for at støbe, kan du **forstærke stolpens stabilitet med et simpelt anker** af fire stykker trykimprægneret bræt. Skru eller søm to stykker på stolpen nær bunden og to andre den modsatte vej, ca. 20 cm under jorden. Nu står stolpen solidt og stabilt.

28 Bræk ikke i væggen

En klods af en stump bræt bør være standardtilbehør til ethvert koben. Et koben er effektivt, når der skal rives ned og presses på plads. Men det underlag, du trykker imod, er udsat for et enormt tryk. **Med en stump bræt kan du fordele trykket over et større område** og på den måde beskytte træ eller murværk og undgå at efterlade hak og mærker, som så skal udbedres.

29 Skru kun i den ene side

Uanset om det er en overgang mellem to gulve, en samling på væggen eller fejllisten på gulvet, skal du kun gøre dæklisten fast i den ene side. **Selv små modsatrettede bevægelser i underlaget kan få selv kraftige lister til at flække**. Så skru eller søm kun i listens ene side.

33. BLADSAMLING

Du kan skyde genvej til en bladsamling ved at **konstruere emnerne af to lige tykke halvdele, som limes sammen**. Ved at lade den ene del stikke ud i enden får du automatisk et perfekt blad, som emnerne er lige til at samle omkring.

34. JUSTER MED KAPSAV

En af kapsavens mange fordele er, at den kan finjustere emnernes længde. Når du skærer med en håndsav, fx i en skærekasse, skal du ramme den rigtige længde i første forsøg. **Med kapsaven kan du finjustere længden i det uendelige** og nå den perfekte længde.

35. HOLD PANELET NEDE

Det kan være svært at presse et fodpanel på plads mod et mere eller mindre skævt gulv, imens du holder skrue eller søm og værktøj på samme tid. **Med en stump bræt under knæet kan du let presse panelet på plads** og have hænderne fri.

36 Træet kan tvinges

Hvis spæret eller andet kraftigt tømmer, fx underlaget til terrassen, vrider sig lidt, kan du rette det op, når du gør det fast. Når tømmeret er gjort fast i den ene ende, kan du spænde en kraftig skruetvinge på, og **med skruetvingen som håndtag kan du vride tømmeret, mens du gør det fast** i den modsatte ende. Skæve terrassebrædder kan vrides lige efter samme opskrift.

37 Bulldog holder fast

Hvor to stykker kraftigt tømmer mødes, sikres styrken i samlingen ofte med en blad- eller tapsamling. Hvis du i stedet blot samler tømmeret flade mod flade, kan du øge samlingens styrke væsentligt ved at samle tømmeret omkring en bulldogskive. **Den specielle skive har skarpe, spidse tænder på begge sider.** Når tømmeret spændes sammen, borer spidserne sig ind i træet og låser effektivt de to stykker træ solidt sammen.

39 Sav alt på en gang

Det er svært at mærke op og skære to eller flere emner, så de bliver 100 procent ens. **Laver du dem samtidig, bliver det lettere.** Du mærker op på et enkelt emne, lægger det øverst og spænder det sammen med de øvrige. Så kan du skære eller bore efter opmærkningen, og emnerne bliver helt ens.

38 Få brættet på plads

Jo tykkere gulvbrættet er, des sværere er det at få det sidste bræt på plads langs væggen. Når brættet vippes ned, vil undersiden af bagkanten støde på væggen. **Ved at skære brættet skråt trækkes underkanten ind under brættet,** der smutter på plads uden at støde på væggen.

SKRU STÅLLÆGTER RIGTIGT FAST

Når du bygger gipspladevægge med stålskelet, skal du starte med skruerne i enderne af de lodrette stykker. De tager fast i top- og bundskinne og sikrer stabilitet fra starten.

40

41 Få mindre spild ved at lægge gulvet i flere forbandt

Når du lægger gulv, skal endesamlingerne forskydes, som regel mindst 30 cm. For at få et naturligt forløb og undgå spild bruger du normalt det stykke, du skærer af sidste bræt i én række, til at starte næste række. **Hvis stykket ikke forskyder endesamlingerne nok, kan du køre med to forbandt:** Gem det afskårne stykke fra første række til starten af række 3. Start så række 2 med et stykke, som forskyder endesamlingerne mere end 30 cm. Den afskårne rest fra række 2 bruger du så i række 4 osv.

45. SAML PÅ SKRÅ

To skrå snit er lettere at samle præcist end to lige. Når du fx skal forlænge et fodpanel, bør du save listerne skråt over og så lime dem sammen.

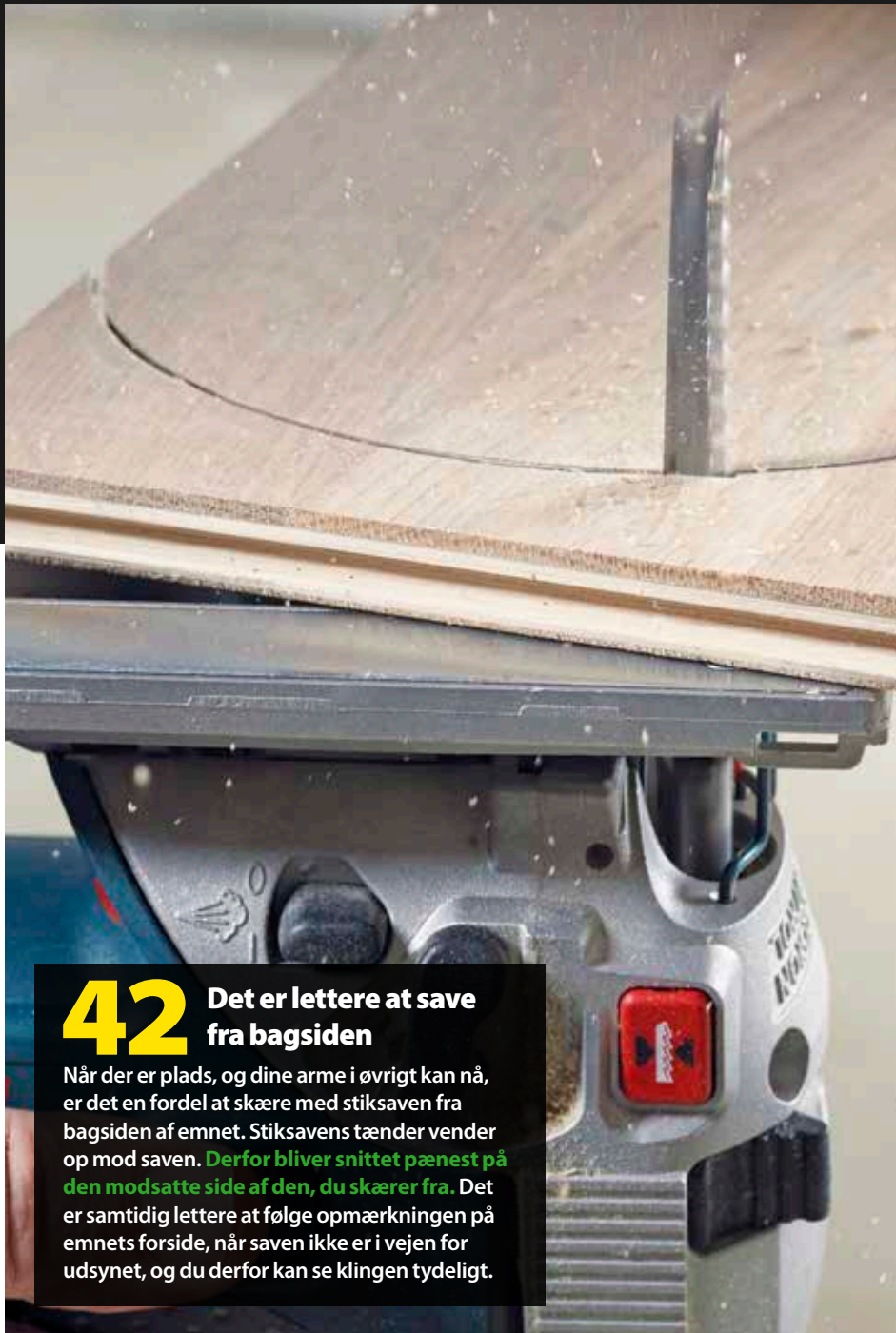
46. KUN RUSTFRI, TAK

Rustfri stålskruer er de dyreste. Men de er penge værd. **Udendørs er rustfrit stål det eneste materiale, som garanteret holder** på længere sigt. Cedertræ og andre syreholdige træsorter angriber alt andet end rustfrit stål.

47. VAND LIMEN

Pu-lim hælder, når den kommer i forbindelse med vand. Hvis træet er meget tørt, kan du **fremme hærdeprocessen ved at tilføre en smule vand,** før træet limes sammen.

42 Det er lettere at save fra bagsiden

Når der er plads, og dine arme i øvrigt kan nå, er det en fordel at skære med stiksaven fra bagsiden af emnet. Stiksavens tænder vender op mod saven. Derfor bliver snittet pænere på den modsatte side af den, du skærer fra. Det er samtidig lettere at følge opmærkningen på emnets forside, når saven ikke er i vejen for udsynet, og du derfor kan se klingens tydeligt.

MAL EN DAMSPÆRRE

Nogle steder, fx under vinduespladen eller i ovenlys-vinduets lysning, kan det være svært at etablere dampspærre. Mal i stedet bagsiden af pladen eller lysningen med en diffusjonstæt maling før monteringen. Så kan du tilslutte en tilstødende dampspærre med tape.

43

44 Undgå at træet flosser

Selv med den skarpeste sav kan det være svært helt at undgå, at træet flosser, når det skal skæres over. Har du brug for et helt rent og skarpt snit, kan du starte med at bryde træets fibre med et enkelt snit med hoboykniven. Snittet skal ligge lige præcis på den side af savsporet, du skal bruge. Nu er træets øverste fibre brudt, og de flosser ikke.

48. VEND STOLPEN

Hvis du korter af en tryk-impregneret stolpe, skal du vende den afskårne ende opad, så impregneringen i den ende, der vender ned i jorden, er intakt. Så holder den længere.

49. UDNYT SKÆVHED

Tømmer er sjældent helt lige. Hvis remmen eller spæret buer en anelse, kan du lige så godt udnytte skævheden og vende tømmeret, så det buer opad mod belastningen. Med tiden retter det sig.

50. STYR DE LANGE BRÆDDER

Ved at skrue en midlertidig støtteklods på stolpen eller et søm i lægten, som vindskedebrættet kan hvile på i den ene ende, mens du skruer i den anden, kan du i langt de fleste tilfælde håndtere lange, tunge emner helt alene.